

ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

«Εκτός έδρας»

του Παναγιώτη Μέντη από το Θεατρικό Οργανισμό Νέος Λόγος

Σκηνοθεσία: Φώτης Μακρής. Σκηνικά-κοστούμια: Αφροδίτη Κουτσουδάκη.

Μουσική επιμέλεια: Ιάκωβος Δρόσος. Φωτισμοί: Παναγιώτης Μανουσάκης.

Παίζουν: Γιώργος Μακρής, Κώστας Φαλελάκης, Πυγμαλίων Δαδακαρίδης, Στέλλα Κρούσκα.

ΟΤΑΝ γράφει κανείς κριτικό σημείωμα για μια ντόπια θεατρική παραγωγή, η οποία μόλις πρωτοπαίχτηκε και θα παίζεται καιρό, νιώθει μέρος μιας ευρείας πράξης θεατρικής επικοινωνίας, αισθάνεται να κατέχει τη θέση του διαμεσολαβητή μέσα σε μια πνευματική ανταλλαγή, όπου οι συντελεστές-πομποί της παράστασης δίνουν το δημιουργήμα τους εισπράττοντας την πνευματική και τη ψυχική ανταπόκριση των θεατών-αποδεκτών. Μερικές φορές έχει ως νοητούς συνομιλητές του τους δημιουργούς, άλλες φορές — τους συναδέλφους του στη θεατρική πλατεία, τους θεατές, άλλες πάλι ως ένας διερμηνέας μιλάει και στους δύο, προσπαθώντας να καλύψει κάποιες γλωσσικές διαφορές. Όταν όμως πρόκειται για μια παραγωγή που περνά από τον τόπο μας μόνο για μια παράσταση και όταν το κοινό που την παρακολούθησε δεν είναι πολυάριθμο, όταν, δηλαδή, ο θίασος, ο σκηνοθέτης, ο συγγραφέας (αν πρόκειται για σύγχρονο έργο) έχουν επιστρέψει στη δική τους πραγματικότητα ύστερα από τη σύντομη παραμονή στη δική μας, και λίγοι και σκόρπιοι «συνθεατές» δύσκολα αποτελούν έστω και φανταστική παρέα «για να τα πούμε», τότε ακόμα και κείνος ο ρόλος που αυτόβουλα είχε καταλάβει ο κριτικός, στερείται νοήματος. Κι όμως, κι όμως... Υπάρχει ακόμα ένας «συνομιλητής», αυτός που ποτέ δεν αρνείται τις μεταθεατρικές κουβέντες, ο πιο νοητός και φανταστικός απ' όλους, φτιαγμένος από γεννημένες στο έδαφος της παράστασης απορίες και σκέψεις, από πολλά και διάφορα «Αραγε...». Στο πλαίσιο μιας τέτοιας «συνομιλίας» και αυτό το σημείωμα...

Το «Εκτός έδρας» του Παναγιώτη Μέντη είναι ένα καινούργιο και σύγχρονο έργο. Παίζεται στη σκηνή του Θεατρικού Οργανισμού Νέος Λόγος από το Δεκέμβριο του 2004 και αναφέρεται σε επαγγελματικό και ιδιωτικό βίο σύγχρονων Ελλήνων γιάπηδων, φιλόδοξων και υποσχόμενων ή μη υποσχόμενων τίποτα πια. Η ομάδα των ηρώων του έργου παίζει «εκτός έδρας», καταβαίνει από την Αθήνα σε μια μικρή επαρχιακή πόλη της Βόρειας Ελλάδας για να... θα σας γελάσω. Νομίζω, για να εγκαταστήσουν σύστημα ηλεκτρονικών υπολογιστών στο νέο νοσοκομείο της πόλης. Το τεχνικό στόλισμα του κειμένου είναι πλούσιο, οι τρεις κομπιουτερίστες μιλούν για τα επαγγελματικά θέματα χρησιμοποιώντας άφθονη ορολογία. Αντισταβάνομαι όμως ότι οι υπολογιστές ανάγονται σε σύμβολο της εποχής. Η παραζάλη της οθόνης ταυτίζεται με τους εξαντλητικούς ρυθμούς της σημερινής ζωής, η απρόσωπη σχέση του χειριστή με τον υπολογιστή του παρομοιάζεται με αλλοτριωμένη σχέση του σύγχρονου ανθρώπου με το περιβάλλον. Η επαγγελματική πάθηση των ματιών των δύο προγραμματιστών παίρνει τη μεταφορική διάσταση της γενικής σκληρής εκμετάλλευσης από ιδιωτικές εταιρείες-εργοδότες.

Η τεχνική ορολογία περιπλέκεται με τη σεξουαλική. Οι αναφορές στα απαιτούμενα στον αγωνιστικό και ανταγωνιστικό χώρο της επαγγελματικής, κοινωνικής και προσωπικής ζωής... ανδρικά προσόντα είναι συχνές, τα αποφθέγματα τύπου «Αν δεν τους γ...θα σε γ...» διαγγέλλονται και εφαρμόζονται. Σύμφωνα με αυτή τη λογική αισθανόμενοι ότι το σκορ μέχρι τότε δεν είναι υπέρ τους, οι δύο πρωταγωνιστές του έργου προσπαθούν να γίνουν θύτες (απλώς για να μην είναι πάντα θύματα και να επιλέξουν ως κοινό τους στόχο μια επαρχιώτισσα, να την εμπλέξουν σε μια διπλή σχέση και να την εγκαταλείψουν εις διπλούν εκδικούμενοι στο πρόσωπό της όλες τις δικές τους αποτυχίες. Το θεώρημα του συγγραφέα ότι κανείς δεν βγαίνει κερδισμένους σ' αυτό τον αγώνα του αλληλοφαγώματος αποδεικνύεται εύκολα. Ο νέος και ανερχόμενος γιάπης τρώει τον κιόλας ξοφλημένο προϊστάμενό του και απειλεί τον σκληρό, αλλά ήδη φθαρμένο δεύτερο στην τάξη, κι όμως η δική του πορεία απλώς θα επαναλάβει τη δική τους. Αυτή η φιλοσοφία και η αισθητική της ζούγκλας, την οποία το έργο καταγγέλλει μεν, αλλά παρουσιάζει ως υπάρχουσα στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα, μου φάνηκε προϊόν έμμονης υπερβολής του Παναγιώτη Μέντη. Η ηθική και κοινωνική «αγριάδα» στην ατμόσφαιρα του έργου γίνονται αυτοσκοπός για το συγγραφέα.

Η θεατρική ενσάρκωση του κάθε κειμένου όμως αποτελεί δοκιμή, που υποδεικνύει όλα τα σημεία στα οποία ο συγγραφέας «τα έχει παρακάνει». Ετσι, η παράσταση του σκηνοθέτη Φώτη Μακρή ακολουθώντας πιστά το κείμενο φανερώνει την υπερβολική του ένταση, τον επιθετικό πυρετό, χαρακτηριστικά που σηματοδίνουν την υποκριτική συμπεριφορά των ηθοποιών Γιώργου Μακρή και Κώστα Φαλελάκη, (η Στέλλα Κρούσκα και ο Πυγμαλίων Δαδακαρίδης έχουν να λύσουν άλλα προβλήματα, όπως την αοριστία των ψυχολογικών διαστάσεων των χαρακτήρων τους, που δεν προσδιορίζονται από τις τυπικές προδιαγραφές όπως «τυπική κοπέλα επαρχίας» και «φιλόδοξος γιάπης»).

Βρήκα εν μέρει την εξήγηση, την επικρατούσα στο κείμενο και την παράσταση υπερβολική σε ένταση στη «Μικρή αναφορά γύρω από το γράψιμο του έργου» του Παναγιώτη Μέντη. Η αναφορά στην επίδραση που είχε στο έργο του η ταινία του Νιλ Λάμπιουτ «In the company of men» δίνει απάντηση σε πολλά ερωτήματα στο «Εκτός έδρας». «Πώς θα 'ταν αν στην άγρια ιστορία της καθημερινότητας, στο ύπλουλο παιχνίδι του ανταγωνισμού και πλάι στην αγωγή της επιβίωσης, οι ήρωές μου αποφασίζουν να μιμηθούν μια ακραία συμπεριφορά επηρεασμένοι από ένα κινηματογραφικό έργο;» Ναι, οι θεατρικοί νεοέλληνες ήρωες του «Εκτός έδρας» μιμούνται μια άλλη ζωή και μια άλλη τέχνη. ●